

כ"א בתמוז תשע"ו, 27.7.2016

גיליון מס' 519

פרשת מטות

מדוע השתבשה התכנית לכיבוש הארץ?

מאת שולי גל, בארות יצחק

יום הזיכרון לחללי בארות יצחק חל ב- ח' בתמוז. קבוצתנו – בארות יצחק, קרויה על שמו של הרב יצחק ניסנבויס שנספה בשואה. הרב היה סופר, דרשן גדול, מהוגיה הראשונים של הציונות הדתית. מכל רחבי פולין הגיעו רבים כדי לשמוע את דרשותיו (כולן בעברית!!!), בהן הביע את דעות המבטאות במידה רבה את ערכי הקבוץ הדתי. אנו, חברי בארות יצחק, חשים כבוד גדול וזכות גדולה להיקרא על שמו. המאמר הוא עיבוד מתוך דרשתו לפרשת מטות ואני מקדישה הדברים לזכרו:

עוד לפני ההתייחסות לבקשתם של שניים וחצי השבטים, כשמשנה נרעש ונרגז מהבקשה, הרב ניסנבויס נרעש ונרגז מהעובדה שחבל הארץ הזה נקרא בדברי חז"ל "חוץ לארץ": "... אין כל ספק, כי הארץ שכבשו בני ישראל מיד שני מלכי האמורי היא חלק הארץ שנועדה לבני ישראל.... הם לא ישבו כלל 'חוץ לארץ ישראל' האמתית שגבוליה נסמנו בפירוש "מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר"... אולם אם נחדור היטב לתכנית תורתנו בכבוש הארץ ולתוצאות הצעד של ה"עשירים" האלה שחבבו את ממונם ונשארו לשבת בארץ האמורי, אז נבין היטב את התמרמרות חכמינו עליהם.

וזוהי 'תכנית ההתיישבות' של התורה כפי שמתאר אותה הרב ניסנבויס: בתחילה להקים גוש יישובים יהודים, ממנו לצמוח ולהתרחב לכל הכיוונים. בשנת 1905 הגיע לישראל וביקר ברוב המושבות שהיו אז בארץ. הוא ראה כיצד מפוזרים היישובים היהודיים וכל יישוב נאלץ להתמודד לבדו מול האוייבים שסביבו: חפץ חפצה התורה, כי במקום מושב בני ישראל לא ישאר מן הגויים הראשונים כל זכר... כל היהודים יתאחזו כעת רק במרכז הארץ... להושיב את המקומות האלה רק בבני ישראל... באופן זה היה הגרעין, המרכז, תמיד מוצק, מיושב רק מבני ישראל, מתפתח רק לפי רוחו... ומעט מעט היו נכנסים כל רחבי הארץ... תחת השפעתם הרוחנית, והארץ היתה באמת ל"ארץ ישראל", לארץ שישראל מושל עליה גם ממשלה רוחנית... יסוד המושבות, צריכה קודם כל להתרכז, שתהיינה כל המושבות קרובות אחת לרעותה... כי רק באופן כזה יתחזק במקום הזה, של המרכז, כחו של ישראל ורוחו...

הוא מצר על העובדה שגם אז וגם היום לא השכלנו ללכת על פי התכנית: הדבר הזה למדתי ממצב הישוב העברי בארץ ישראל כעת. יש לנו כבר בארץ אבותינו כשלשים מושבה והנה כל המושבות האלה פזורות הן בכל רחבי הארץ... לרגלי הפיזור הזה ישנן מושבות הסובלות הרבה מהשכנים הרעים, ישנן כאלה המוכרחות להוציא הרבה על שכר שמירת שדותיהן. המושבות הקטנות אינן יכולות בשום אופן לספק את צרכי ציבורן, ובתיהספר אשר

בהן אינם יכולים בשום אופן לתת להבנים חנוך טוב ומתוקן... מה יוכל מורה אחד, לו גם יהיה מומחה שבמומחים, ללמד במשך שש שעות ביום לארבע כיתות?! תוצאות כל זה הן: אין כבודם של בני המושבות רב כל כך בעיני כל יושבי המקום... ובזה נופל ערכן בעיני אחינו שבגולה ואינן מושכות אחריהן מתישבים חדשים, נם השפעתן הרוחנית בין על הערבים ובין על העברים העירוניים איננה נדולה.

כאן חוזר הרב לעניין שניים וחצי השבטים ומדגיש כי לא מספיק לכבוש את הארץ כיבוש מדיני: לכבוש איזו ארץ כי תשאר לעולם ביד כובשיה... דרוש כי הכובשים יכבשו גם כבוש אקונומי ורוחני, וזה יכול להיות אם רב יהיה מספר הכובשים שיתאחזו בה וישפכו מרוחם עליה! כבוש גמור כזה לא כבשו בני ישראל את ארצם רק לרגלי (בגלל) בני ראובן ובני גד שהתאחזו בעבר הירדן מזרחה.

הרב טוען שבקשתם של שניים וחצי השבטים היא ששיבשה את התכנית וגרמה לפירוד, להתמעטות האוכלוסיה היהודית בארץ ולאי הורשת הארץ כנדרש... הוא מתכנן לפרטי פרטים כיצד היתה נראית הארץ לו הוקמו היישובים ברצף ובקרבה זה לזה: ...אז היו יכולות לעזור אשה לרעותה בעת שדרושה אחדות הכוחות, אז היו יכולות לסדר מתוכן גדוד פרשים שומרי הגבולים ואז התאחדו גם אחדות רוחנית בין בנוגע לצרכי הצבור בכלל ובין בנוגע לבתיהספר בפרט... היו מקימים בתיספר מרכזיים, גדולים ומתוקנים, באיזה מקום מרכזי למושבות אחדות!... כל מושבה ומושבה צריכה לשמש לנו לנקודה מרכזית, שסביבתיה הננו צריכים לבנות מושבות חדשות. מספר מושבות נחוץ סביבות "מטולה" והתפשט משם צפונה לצידון ודרומה ליסוד המעלה... לאחד חדרה, בורז, זכרון ובנותיה, טנטורה, אטליט (עתלית?) יחד, לאחד פתח תקוה, יהוד וכפר סבא, לרכז יותר את הקבוצה שביהודה, לשים לב ל"הרי יהודה" ממוצא עד ארתוף (הרטוב?).

במלה אחת הננו צריכים עתה להתרכז יותר בארצנו! ואין צורך להוסיף מילים...

(אגב, "ביקורו" של הרב ניסנבוים בבארות יצחק פורסם ב"יו-טיוב". מוזמנים לצפות).

שולי גל, בת 53, חברת קיבוץ בארות יצחק. נשואה לאהרון ואמא של סהר, חנוך, איתמר, טובית, נעמה, מיטב, חובב ושלווה. בעלת תואר ראשון ביהדות ותואר שני בהוראת מקרא וספרות חכמים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il